

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2025-29-1-124-133>

УДК.37.013.42

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8735-1796>

Ірина Іванова,

кандидат педагогічних наук,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,

м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5547-1619>

Яна Обчекевич,

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,

м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-2833-5869>

Скоренко Лариса,

Київський міський центр соціальних служб,

м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ, В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. *В статті висвітлено результати дослідження особливостей соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, в умовах війни в діяльності центрів соціальних служб м. Києва.*

Представлено методологію дослідження, яка спирається на теоретичний аналіз положень наукових публікацій у сфері соціальної роботи і соціальної педагогіки; аналіз нормативних документів у сфері соціальної роботи і соціального захисту дітей; проведено емпіричне дослідження з використанням якісних і кількісних показників; використано методи обробки, узагальнення і аналізу даних.

Охарактеризовано основні критерії визначення особливостей соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, в умовах війни; професійний склад фахівців з соціальної роботи; категорії дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах; труднощі, з якими стикаються фахівці соціальної роботи в умовах війни; доступ до соціальних послуг, ставлення до методів соціальної роботи в режимі он-лайн; особливості потреб дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, в умовах війни; ресурси фахівців в умовах війни; позитивні зміни у соціальній роботі з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Дослідження виявило думку фахівців центрів соціальних служб щодо забезпечення позитивних змін у сфері соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах (ранжування відповідей): закінчення війни, доступність соціальних послуг; соціальна робота з батьками, міжвідомча співпраця, законодавчі зміни, фінансування та зарплати, інфраструктура для дітей, кваліфікація фахівців, психологічна підтримка дітей, міжнародна співпраця та нові підходи до соціальної роботи з дітьми, оцінка опікунства. У світлі підвищення кваліфікації фахівців підвищується роль системи моніторингу та оцінки якості соціальних послуг, забезпечення зворотного зв'язку не тільки із батьками, але і з дітьми.

Результати дослідження підтверджують припущення, що особливості соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, в умовах війни, засновані на ідеях створення безпечного дружнього до дитини оточуючого середовища, орієнтованого на принцип забезпечення найкращих інтересів дитини.

Ключові слова: *діти, які перебувають у складних життєвих обставинах, забезпечення найкращих інтересів дитини, соціальна робота з дітьми в умовах війни, фахівці з соціальної роботи, центри соціальних служб.*

© Ірина Іванова, Яна Обчекевич, Лариса Скоренко, 2025

Вступ. Діти, які перебувають у складних життєвих обставинах (СЖО), є однією із найбільш складних груп дітей, які потребують особливої уваги з боку суспільства і держави. В умовах війни в Україні загострились проблеми сирітства, погіршення здоров'я дітей, нерівності, економічної нестабільності, міграції, домашнього насильства, деструктивного впливу соціальних мереж на свідомість і життя дітей, руйнування соціальних інститутів соціального захисту дітей в різних регіонах України. Війна негативно впливає на ментальне здоров'я дітей, посилює занепокоєння дітей в усіх аспектах їхнього життя, батьки залишаються головними людьми, до яких діти звертаються за допомогою [1, 2]. Підвищилась чисельність дітей із статусом дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Особливо гостро постає проблема соціальної роботи з означеною категорією дітей в діяльності центрів соціальних служб.

Відповідно до українського законодавства (Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019) складні життєві обставини – обставини, що негативно впливають на здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самостійно. Чинники, що можуть зумовити складні життєві обставини зокрема у дітей – інвалідність, бездомність, малозабезпеченість, поведінкові розлади у дітей через розлучення батьків, ухилення батьками або особами, які їх замінюють від виконання своїх обов'язків із виховання дітей, жорстоке поводження з дитиною, домашнє насильство, потрапляння в ситуацію торгівлі людьми тощо [13].

Правові основи соціальної роботи з дітьми в Україні визначені Конвенцією ООН про права дитини (1980) [6], Законом України «Про охорону дитинства» (2001), Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (2014), Державним стандартом соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах (31.03.2016), Державним стандартом супроводу сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування (11.08.2017) та іншими нормативно-правовими актами [5].

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю пошуку нових форм і методів соціальної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО в діяльності центрів соціальних служб. У 2024 році в Києві затверджено міську цільову програму «Діти. Сім'я. Столиця на 2025-2027 роки», яка складається з чотирьох напрямів: профілактика соціального сирітства та негативних проявів серед дітей, надання послуг сім'ям, сім'ям з дітьми закладами і установами; реалізація права кожної дитини на виховання в сім'ї; запобігання та протидія негативним соціальним явищам у суспільстві; пропагування сімейних цінностей та підтримки інституту сім'ї. Станом на 1 січня 2024 року в Києві на обліку Служби у справах сім'ї і дітей перебуває 2211 дітей, які опинились у складних життєвих обставинах [7].

Створення безпечного середовища для дітей на основі підвищення якості надання соціальних послуг, покращення виховного потенціалу сімей, які перебувають у СЖО, визначають ефективність соціальної роботи в умовах війни.

Мета та завдання. Метою даної статті є висвітлення результатів дослідження особливостей соціальної роботи з дітьми, які перебувають в СЖО, в діяльності центрів соціальних служб м. Києва в умовах війни, підвищення якості надання соціальних послуг.

Завдання публікації визначаються необхідністю репрезентації: актуальності соціальної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО, в умовах війни; визначення необхідних позитивних змін для покращення соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, в умовах війни.

Методи дослідження. Методологія дослідження спирається на теоретичний аналіз положень наукових публікацій в сфері соціальної роботи і соціальної педагогіки; аналіз нормативних документів у сфері соціального захисту дітей; проведено емпіричне дослідження з використанням якісних і кількісних показників; використано методи обробки, узагальнення і аналізу даних.

Результати дослідження. Для проведення емпіричної частини дослідження було розроблено авторську анкету (Обчекевич Я.) і розповсюджено он-лайн (google-форма) серед фахівців центрів соціальних служб Київської міської державної адміністрації. У дослідженні взяли участь 40 респондентів, які займають переважно посади соціальних менеджерів і фахівців з соціальної роботи, а також батько вихователя, вихователь, психолог, соціальний менеджер служби соціальної роботи в громаді. Найбільша частка респондентів (44,7 %) мають досвід роботи у сфері соціальної роботи від 5 до 10 років, 39,5 % – понад 10 років.

Найбільший відсоток респондентів (71,8 %) працюють із дітьми з числа внутрішньо переміщених осіб. Майже половина респондентів зазначила, що працює з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування (51,3 %), а також з дітьми, які постраждали від домашнього насильства (48,7 %) і дітьми з інвалідністю (48,7 %); 2,6 % фахівців працюють з дітьми, батьки яких розлучаються, є військовослужбовцями, загинули в зоні бойових дій або брали участь в АТО/ООС.

Сформовано основні критерії визначення особливостей соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, в умовах війни: професійний склад фахівців із соціальної роботи; категорії дітей, які перебувають у СЖО; труднощі, із якими стикаються фахівці соціальної роботи в умовах війни; доступ до соціальних послуг, ставлення до методів соціальної роботи в режимі он-лайн; особливості потреб дітей, які перебувають у СЖО, в умовах війни; ресурси фахівців в умовах війни; позитивні зміни у соціальній роботі з дітьми, які перебувають у СЖО.

У межах дослідження всім учасникам опитування було поставлено запитання «Як війна вплинула на потреби дітей, які опинились у складних життєвих обставинах?». Результати розподілились наступним чином: погіршення психоемоційного стану дітей (77,5 %) – найпоширеніший наслідок війни в Україні. Діти стали більш тривожними, замкнутими, дратівливими, знизилась емоційна стабільність, що негативно впливає як на їхнє повсякденне життя, так і на освітній процес. Часто спостерігається апатія, порушення сну та зниження інтересу до взаємодії із оточенням; збільшення кількості звернень за допомогою. 15 % респондентів зазначили, що кількість запитів на підтримку зростає. Це стосується як звернень з боку батьків, так і самих дітей, що потребують психологічної, соціальної та/або матеріальної допомоги. Особливо зростає кількість звернень після гострих подій (обстріли, втрати, переїзди); ускладнення доступу до соціальних послуг. 7,5 % фахівців відзначили, що війна ускладнила або зробила неможливим доступ до соціальних послуг через переїзди, евакуацію, зміну місця проживання, нестачу ресурсів або спеціалістів.

Отримані дані підкреслюють необхідність розробки ефективних механізмів підтримки, доступних навіть в умовах війни, з акцентом на психологічну допомогу, мобільні форми роботи та міжвідомчу співпрацю.

На запитання «З якими труднощами ви стикаєтесь при застосуванні методів соціальної роботи з дітьми в СЖО?» найбільша кількість відповідей (47,5 %) стосувалась проблем, пов'язаних із відсутністю необхідних ресурсів (технічне, фінансове та інформаційне забезпечення) та психологічними бар'єрами у дітей. 30 % респондентів вказали на недостатню взаємодію із сім'ями та складність встановлення довіри з боку дитини, що підтверджує необхідність посилення психолого-соціальної підтримки дітей та їхніх батьків.

У складних умовах війни фахівці центрів соціальних служб, які працюють з дітьми, стикаються з такими основними труднощами: психоемоційні порушення, соціальна ізоляція, освітні потреби, пасивність дорослих, інституційні обмеження. Постійний стрес, втрата близьких, руйнування звичного середовища, постійна небезпека та страх смерті негативно впливають на психіку дитини, викликаючи порушення в адаптації. Через вимушене переміщення, втрату друзів та стабільного середовища у дітей зникає потреба та здатність до активної взаємодії з іншими. Війна призвела до перебоїв в освітньому процесі, що спричинило втрату звичного ритму життя й ускладнило адаптацію до нового формату навчання. Дорослі самі перебувають у кризовому стані, часто не маючи ресурсу або бажання підтримувати своїх дітей. Держава та система освіти й соціального захисту не встигли вчасно адаптуватись до нових умов, що створює додатковий тиск на фахівців. Розв'язання виявлених проблем вимагає комплексного підходу, залучення міждисциплінарних команд,

впровадження психосоціальної підтримки для дітей і дорослих, розробки спеціалізованих програм та збільшення ресурсного забезпечення сфери соціальної роботи.

В умовах війни посилилась увага до впровадження форм і методів соціальної роботи в режимі он-лайн, що зумовило необхідність зробити акцент на питанні вибору очної чи дистанційної форм соціальної роботи. На думку фахівців (97,4 %) найбільш ефективною формою роботи є очна соціальна робота, зокрема: виїзди на місце, робота в центрах соціальних служб, службах у справах дітей, що надає більше можливостей для безпосереднього контакту з дитиною для оцінювання ситуації, визначення потреб дитини, візуальної оцінки стану дитини та середовища її проживання, надання допомоги більш цілеспрямовано.

Таблиця 1.

Зміни, які необхідні для покращення соціальної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО

Тема	Позитивні зміни	Думки
Закінчення війни	Завершення бойових дій для створення безпечного середовища	«Закінчення війни»
Доступність соціальних послуг	Спрощення отримання соціальних послуг	«Необхідна більш спрощена система одержання соціальних послуг»
Робота з батьками	Підвищення мотивації батьків, зміна підходів до соціальної роботи з батьками	«Більше мотивації у батьків щодо участі в розв'язанні проблем дитини»
Міжвідомча співпраця	Координація дій між соціальними службами, поліцією та іншими структурами	«Комплексний підхід всіх соціальних структур + поліція»
Законодавчі зміни	Оновлення нормативної бази для покращення роботи соціальних служб	«Зміни в законодавчій базі»
Фінансування та зарплати	Підвищення фінансування для соціальних програм, підвищення заробітних плат для працівників соціальної сфери	«Підвищення заробітної платні працівників соціальної сфери»
Інфраструктура для дітей	Створення безпечних просторів, гуртків, спортивних секцій	«Немає куди дітей вилучати з жахливих умов, недостатньо для підлітків безкоштовних спортивних секцій, гуртків творчості»
Кваліфікація фахівців	Підвищення кваліфікації фахівців із соціальної роботи, навчання нових працівників	«Організація навчання для нових працівників, та підвищення кваліфікації вже працюючих»
Психологічна підтримка	Збільшення кількості психологів, психіатрів, групи для емоційної підтримки дітей	«Збільшити кількість дитячих психологів, каністерапія, групи для покращення емоційного стану дітей»
Міжнародна співпраця та нові підходи	Впровадження нових методик, співпраця з міжнародними організаціями	«Розширення співпраці з міжнародними організаціями,

Тема	Позитивні зміни	Думки
		<i>запровадження нових методик та тренінгів для соціальних працівників»</i>
Оцінка опікунства	Ретельна оцінка можливостей опікунів, особливо бабусь і дідусів, а також сімей з інвалідністю.	<i>«Критичніше підходити до оцінки можливостей опікунів – батьків з інвалідністю»</i>

Дослідження виявило, яких основних ресурсів бракує фахівцям для ефективної роботи: фінансових (42,5 %), методичних (22,5 %), кадрових (17,5 %), а також – навчання та підвищення кваліфікації, супервізії та інтервізії.

Відповіді на запитання «Які зміни необхідні для покращення соціальної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО» розподілились таким чином (таблиця 1).

Зміни в соціальній роботі з дітьми, які перебувають в СЖО, мають бути комплексними та охоплювати кілька важливих аспектів, зокрема: вдосконалення законодавства, забезпечення доступу до соціальних послуг, розвиток інфраструктури для дітей і підвищення кваліфікації працівників. Особливо важливими є зміни роботи з батьками, зокрема покращення їхньої мотивації щодо участі у вирішенні проблем дитини, а також підтримка з боку держави в умовах війни і соціальної нестабільності. На думку респондентів ключовими факторами є збільшення фінансування, покращення доступу до психологічної допомоги і створення більш безпечного середовища для дітей. Одним із напрямків позитивних змін є створення мобільних соціальних служб, міжвідомчої координаційної ради, програм підтримки для батьків і дітей. Важливим є об'єднання зусиль державних органів влади і організацій соціальної сфери, громадських організацій, благодійних фондів, бізнесу, що дозволить створити безпечне та сприятливе середовище для життя і розвитку дітей.

Забезпечення соціальної роботи в інтересах дитини досягається завдяки практиці моніторингу оцінки якості соціальних послуг. Створення комплексної моделі моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг в організації соціальної сфери включає кілька аспектів:

1. Чіткі, вимірювані стандарти надання соціальних послуг і визначення їх якості, які прописані в міжнародних, національних та місцевих нормативно-правових актах, законах, постановах. Дотримання цих стандартів є невід'ємною частиною комплексної моделі моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг [12].

2. Регулярні оцінки. Без впровадження періодичної регулярної оцінки дотримання стандартів та норм якості та надання соціальних послуг неможливо виконання комплексної моделі моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг.

3. Зворотний зв'язок з клієнтами. Без отримання чесного зворотного зв'язку від отримувачів соціальних послуг неможливо проводити достовірне регулярне оцінювання якості та ефективності надання соціальних послуг.

4. Навчання персоналу. З урахуванням швидкості змін потреб отримувачів соціальних послуг та можливостей надавачів соціальних послуг та супутніх організацій (медичні, юридичні, консультативні послуги, тощо) соціальним працівникам необхідні безперервні програми навчання для підтримки стандартів якості.

5. Аналіз даних. Аналізуючи зібрані дані, можемо визначити тенденції, потреби та сфери для вдосконалення і покращення соціальної роботи та будувати історії успіху.

6. Адаптивність. Фахівцям соціальної роботи необхідно залишатися гнучкими, щоб налаштовувати соціальні послуги на основі мінливих суспільних потреб та відгуків, випробовувати на практиці нові знання, отримані в процесі навчання та підвищення кваліфікації, в залежності від нових ситуацій, запитів та соціальних потреб населення, родин, індивідуумів.

Пристосування цих компонентів до конкретних потреб і цілей соціальної роботи має вирішальне значення для ефективної моделі моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг в організації соціальної сфери в процесі соціальної роботи з дітьми.

Обговорення. В науковій праці використано інформацію експертних оцінок міжнародних досліджень «Ensuring the safety of children in wartime: Ukraine's experience» і «The Fourth Summit of First Ladies and Gentleme» про становище дітей в умовах війни [1, 2].

Правовою основою соціальної роботи з дітьми є концептуальні положення Конвенції ООН «Про права дитини», особливо що стосуються дітей, які тимчасово або постійно позбавлені сімейного оточення, або які в їх найкращих власних інтересах не можуть залишатися в такому оточенні; дітей з інвалідністю; права дітей на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку [6].

В основу розуміння сутності феномену «дитина, яка перебуває у складних життєвих обставинах» покладено термінологічне визначення, сформульоване в Законі України «Про соціальні послуги» [13]. В Україні вся система надання соціальних послуг дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, базується на державних стандартах соціальних послуг соціального супроводу, в рамках яких реалізуються методи дослідження становища дітей (оцінка потреб дитини та/або сім'ї), метод ведення випадку, соціально-педагогічні, психологічні, інформаційно-роз'яснювальні методи соціальної роботи [5]. Відповідальність за покращення соціального становища дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, несуть центри соціальних служб і служби у справах сім'ї і дітей. Перспективи соціальної роботи і соціального захисту дітей, які перебувають у складних

життєвих обставинах, відображені в міській цільовій програмі «Діти. Сім'я. Столиця на 2025-2027 роки» [7]. Важливим етапом соціальної роботи з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, є проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг, який визначається нормативно-правовими вимогами і методикою, затвердженою Міністерством соціальної політики [12].

Теоретичну основу дослідження складають праці українських науковців: Ж. Петрович: вивчення соціально-педагогічного забезпечення прав дітей у СЖО, створення сприятливого середовища, розвиток самостійності дитини та її здатності до захисту власних прав; організація і здійснення регіональними центрами соціальних служб навчальної діяльності [11]; О. Мороз, Г. Постолюк, Т. Семигіна: дослідження соціальної роботи із сім'ями, спрямованої на збереження родини для дитини та запобігання соціальному сирітству [8]; С. Валько, Л. Лоріашвілі, Ю. Удовенко: розробка методів і принципів соціальної підтримки дітей у СЖО, включаючи профілактику ризикованої поведінки [9]; Т. Алексеєнко: концептуалізація соціально-педагогічних основ сімейного виховання, зокрема в контексті сучасних викликів для сімей із дітьми у СЖО [3].

Концептуальні підходи щодо забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах війни в соціальній роботі з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, досліджуються в працях Ж. Петрович, Н. Датченко [10]. Серед останніх публікацій в контексті нашого дослідження використано праці І. Євдокимової, О. Бутиліної, що присвячені вивченню стратегічних варіантів діяльності соціальних служб в Україні в умовах воєнного стану [4] і Н. Тілікіної – навчально-методичної роботи регіональних центрів соціальних служб [14].

Висновки. Особливості соціальної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО, заснована на ідеях створення безпечного, дружнього до дитини оточуючого середовища, орієнтованого на принцип забезпечення найкращих інтересів дитини. Позитивні зміни у напрямку покращення соціальної роботи з дітьми, які перебувають у СЖО, мають комплексний характер і визначаються політичними, економічними, соціальними, педагогічними, психологічними, кадровими умовами діяльності центрів соціальних служб.

Список використаних джерел

1. Ensuring the safety of children in wartime: Ukraine's experience. Expert document. <https://summitflg.org/en/ensuring-the-safety-of-children-in-wartime-ukraines-experience-expert-document/>
2. The Fourth Summit of First Ladies and Gentlemen.
3. Алексеєнко Т. Сімейне виховання : концептуалізація ідей теорії і практики: монографія / Т. Алексеєнко. Київ, Умань : ФОП Жовтий О. О. 2016. 437 с.
4. Євдокимова, І., Бутиліна, О. Стратегічні варіанти діяльності соціальних служб в Україні в умовах воєнного стану. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. Вип. 1, С. 30–37. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.4>

5. Іванова І.Б. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг): навч. посіб. Київ: Університет «Україна», 2018. 302 с.
6. Конвенція ООН про права дитини, від 20.11.1989 р, Нью-Йорк. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
7. Міська цільова програма «Діти. Сім'я. Столиця на 2025-2027 роки. https://kmr.gov.ua/sites/default/files/682_8.pdf
8. Мороз О.М. Зберегти сім'ю. Соціальна робота із сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах / авт.-упоряд.: Мороз О. Постолук Г., Семигіна Т., Шипіленко О. Київ: ЕКМО. 2008. 160 с.
9. Організація соціальної роботи з дітьми та молоддю, які опинились у складних життєвих обставинах : практичний посібник для спеціалістів соціальної сфери / авт. кол.: С. Валько, Л. Лоріашвілі, М. Лоріашвілі, А. Павловський, Ю. Саранков, Я. Туреханов, Ю. Удовенко. Київ, 2011. 304 с.
10. Петровичко, Ж., Датченко, Н. Забезпечення найкращих інтересів дитини в умовах війни в Україні. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. Вип. 3. С. 70-78. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.11>
11. Петровичко, Ж. Організація і здійснення регіональними центрами соціальних служб навчальної діяльності. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. Вип. 3. С. 69–77. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.10>
12. Про затвердження Порядку проведення моніторингу надання та оцінки якості соціальних послуг: Постанова КМУ від 01.06.2020р. № 449. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF#Text>
13. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019, № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
14. Тілікіна Н. Навчально-методична робота регіональних центрів соціальних служб: розробка алгоритму та методологічні засади. *Ввічливість. Humanitas*. 2024. Вип. 5. С. 97-106.

References

1. *Ensuring the safety of children in wartime: Ukraine's experience. Expert document*. Retrieved from <https://summitflg.org/en/ensuring-the-safety-of-children-in-wartime-ukraines-experience-expert-document/>
2. *The Fourth Summit of First Ladies and Gentleme*.
3. Aliksieienko, T. (2016). *Simeine vykhovannia: kontseptualizatsiia idei teorii i praktyky* [Family education: Conceptualization of ideas of theory and practice]. Kyiv; Uman: FOP Zhovtyi O. O.
4. Yevdokymova, I., & Butylina, O. (2023). *Stratehichni varianty diialnosti sotsialnykh sluzhb v Ukraini v umovakh voiennoho stanu* [Strategic options of the activities of social agencies in Ukraine under the conditions of marital state]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 30–37. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.4>
5. Ivanova, I. (2018). *Metody sotsialnoi roboty (na osnovi Derzhavnykh standartiv sotsialnykh posluh)* [Social Work methods (based on the State Standards of Social Services)]. Kyiv: Universytet "Ukraina".
6. *Konventsiiia OON pro prava dytyny* [UN Convention on the Rights of the Child] (1989, Novemeber 20). New York. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
7. *Miska tsilova prohrama «Dity. Simia. Stolytsia na 2025-2027 roky»* ["City Target Program "Children. Family. Capital for 2025-2027"]. Retrieved from https://kmr.gov.ua/sites/default/files/682_8.pdf
8. Moroz, O., Postoliuk, H., Semyhina, T., & Shypilenko, O. (2008). *Zberehty simiu. Sotsialna robota iz simiamy, yaki opynylys u skladnykh zhyttievnykh obstavynakh* [Save the family. Social work with families in difficult life circumstances]. Kyiv: ЕКМО.
9. Valko, S., Loriashvili, L., Loriashvili, M., Pavlovskiy, A., Saranov, Yu.A., Turiekhanov, Ya.M. & Udovenko, Yu.M. (2011). *Orhanizatsiia sotsialnoi roboty z ditmy ta moloddu, yaki opynylys u skladnykh zhyttievnykh obstavynakh* [Organization of social work with children and youth who find themselves in difficult life circumstances]. *Praktychnyi posibnyk dlia spetsialistiv sotsialnoi sfery*. Kyiv.
10. Petrochko, Zh., & Datchenko, N. (2023). *Zabezpechennia naikrashchykh interesiv dytyny v umovakh viiny v Ukraini* [Ensuring the best interests of the child in the conditions of war in Ukraine] *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 70-78. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.3.11>
11. Petrochko, Zh. (2022). *Orhanizatsiia i zdiisnennia rehionalnymi tsentramy sotsialnykh sluzhb navchalnoi diialnosti* [Organizations and implementation by regional centres of social services of educational activity]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 69–77. <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.10>

12. *Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia monitorynhu nadannia ta otsinky yakosti sotsialnykh posluh* [On approval of the Procedure for monitoring the provision and assessment of the quality of social services] Postanova KМУ vid 01.06.2020r. № 449. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2020-%D0%BF#Text>

13. *Pro sotsialni posluhy: Zakon Ukrainy* [On social services: Law of Ukraine]. 17.01.2019, № 2671-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

14. Tilikina, N. (2024). *Navchalno-metodychna robota rehionalnykh tsestriv sotsialnykh sluzhb: rozrobka alhorytmu ta metodolohichni zasady* [Educational and methodological work of the regional social service centers: algorithm development and methodological principles]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 5, 97-106.

Iryna Ivanova,
PhD in Pedagogy,
Open International University of Human Development "Ukraine",
Kyiv

Yana Obchekevych,
Open International University of Human Development Ukraine,"
Kyiv

Skorenko Larisa,
Kyiv City Center for Social Services,
Kyiv

FEATURES OF SOCIAL WORK WITH CHILDREN WHO ARE IN DIFFICULT LIFE CIRCUMSTANCES, IN WARTIME

Abstract. *The article highlights the research results on the features of Social Work with children in difficult life circumstances during wartime, in the activities of social service centres in Kyiv.*

The research methodology is based on a theoretical analysis of the provisions of scientific publications in the field of Social Work and social pedagogy; analysis of regulatory documents in the field of social protection of children; empirical research was conducted using qualitative and quantitative indicators; methods of data processing, generalization, and analysis were used.

The main criteria for determining the features of Social Work with children who are in difficult life circumstances in wartime were formed: the professional compositions of Social Work specialist in wartime; access to social services, attitude to online Social Work methods; features of the needs of children in wartime; resources of specialists in wartime; positive changes in Social Work with children who are in difficult life circumstances, in war conditions.

The research revealed the opinion of specialists from social service centres on ensuring positive changes in the field of Social Work with children who are in difficult life circumstances (ranking of answers): the end of the war, accessibility of social services, Social Work with parents, interagency cooperation, legislative changes, financing and salaries, infrastructure for children, qualification of specialists, psychological support for children, international cooperation and new approaches to Social Work with children, assessment of guardianship. In light of improvements in specialists' qualifications, the role of the system for monitoring and assessing the quality of social services, ensuring feedback not only from parents but also from children, is increasing.

The research results confirm the assumption that the features of Social Work with children in difficult life circumstances, in war conditions, are based on the idea of creating a safe, child-friendly environment, oriented toward the principle of ensuring the best interests of the child.

Keywords: *children in difficult life circumstances, ensuring the best interests of the child, Social Work with children in war conditions, Social Work specialists, social centres.*

Стаття надійшла до редакції 01.08.2025
Стаття прийнята до публікації 14.08.2025